

تراز تجاری کالایی و خدماتی روسیه					
عنوان/ سال	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
صادرات کالا (میلیارد دلار)	۲۸۵/۴	۳۵۷	۴۴۹/۳	۴۲۲/۷	۳۳۷
صادرات خدمات (میلیارد دلار)	۵۰/۶	۵۷/۵	۶۴/۶	۶۲/۷	۴۷/۴
واردات کالا (میلیارد دلار)	۱۸۲/۲	۲۲۶/۹	۲۳۸/۱	۲۴۳/۷	۲۳۱/۶
واردات خدمات (میلیارد دلار)	۷۴/۶	۸۸/۸	۹۴/۷	۹۸/۹	۶۴/۶
صادرات کل (میلیارد دلار)	۳۳۶	۴۱۴/۵	۵۱۳/۹	۴۸۵/۴	۳۸۴/۴
واردات کل (میلیارد دلار)	۲۵۶/۸	۳۱۵/۷	۳۳۲/۸	۳۴۲/۶	۲۹۶/۲
تراز تجاری (میلیارد دلار)	۷۹/۲	۹۸/۸	۱۸۱	۱۴۲/۸	۸۸/۲
نرخ رشد درصد	-	۲۵	۸۳	-۲۱	-۳۸

۱۰ کالای وارداتی روسیه		
عنوان	ارزش (میلیارد دلار)	سهم (درصد)
ماشین‌آلات از جمله کامپیوتر	۴۳	۱۸/۶
ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی	۳۰	۱۳
وسایل نقلیه	۱۸	۷/۹
دارو	۱۱	۴/۷
پلاستیک	۹	۴
تجهیزات پزشکی	۸	۳/۵
وسایل آهنی و فلزی	۶	۲/۴
میوه و خشکبار	۵	۲/۳
محصولات شیمیایی و ارگانیک	۴/۶	۲
البسه	۴	۱/۷

سال	ارزش صادرات	وزن صادرات	ارزش واردات	وزن واردات
۱۴۰۰ (۹ ماهه)	۴۳۳	۸۲۹	۱۲۲۲	۲۷۳۰
۱۳۹۹	۳۳۷	۷۲۲	۸۰۳	۲۴۷۰
درصد تغییرات	۲۸	۱۵	۵۲	۱۱

ارزش: میلیون دلار

جدول: میزان صادرات ایران به روسیه			
عنوان گروه کالایی	۱۳۹۹	۱۳۹۸	درصد تغییرات
پتروشیمی و پایه نفتی	۱۸	۱۷	+۶
صنعت	۴۳	۴۷	-۹
فرش و صنایع دستی	۵/۱۲	۵/۱۸	-۳۳
کشاورزی و صنایع غذایی	۴۱۹	۳۷۰	+۱۳
معدن و صنایع معدنی	۱۳	۲۲	-۴۱

۱۲ راهبرد توسعه روابط تجاری با روسیه	
راهبرد	
ایجاد شبکه حمل‌ونقل از طریق پایانه‌های صادراتی	
بسته بندی استاندارد برای صادرات توسط صادرکنندگان	
رعایت و الزام استانداردهای بهداشتی و کیفیتی بویژه در حوزه کشاورزی و صنایع غذایی	
ثبات قوانین و مقررات در بخش صادرات	
استفاده از ظرفیت مناطق آزاد تجاری	
ایجاد و بهره‌برداری از برندهای معتبر	
فعال‌سازی روابط تجاری میان استان‌های ایران و روسیه	
احداث پایانه‌های صادراتی میوه و تره بار	
ایجاد مراکز تجاری و فروش کالاهای ایرانی در روسیه	
استفاده از کریدور سبز واردات	
زمینه‌سازی جهت انعقاد قراردادهای بلندمدت	
استفاده از ظرفیت کشت فراسرزمینی	

رشدی معادل ۱۸ درصد برخوردار بوده است؛ در حالی که صادرات سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹، کاهش معادل ۲۰ درصد را نشان می‌دهد. از سوی دیگر روبل روسیه در سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹، کاهش معادل ۷/۵ درصد در مقابل دلار آمریکا تجربه کرده است (۱۱/۴ درصد کاهش نسبت به سال ۲۰۱۹).

۱۰ محصول عمده صادراتی روسیه شامل سوخت‌های فسیلی از جمله نفت (۴۲ درصد)، سنگ‌های گرانبها (۹ درصد)، آهن و فلزات (۴/۸ درصد)، غلات و حبوبات (۲/۸ درصد)، ماشین‌آلات از جمله کامپیوتر (۲/۵ درصد)، چوب (۲/۵ درصد)، کودهای شیمیایی (۲/۱ درصد)، مس (۱/۷ درصد)، آلومینیوم (۱/۶ درصد) و ماهی (۱/۴ درصد) است. این محصولات بیش از ۷۰ درصد صادرات روسیه را به خود اختصاص داده‌اند. فلزات گرانبها، از جمله صادرات روسیه هستند که بیشترین رشد را در سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹ تجربه کرده‌اند (۹۸/۹ درصد). در مقام دوم، غلات و حبوبات با رشد ۲۰/۴ درصدی و در نهایت مقام سوم به مس با رشد ۸ درصدی اختصاص دارد.

از سوی دیگر صادرات سوخت‌های فسیلی، نفت فرآوری شده و آهن‌آلات به ترتیب ۴۰-، ۳۲- و ۲۰- درصد رشد را نشان داده‌اند. از دیدگاه اقتصاد کلان، صادرات روسیه، ۸/۳ درصد از تولید ناخالص داخلی روسیه (۴۰۲۲ تریلیون دلار) در سال ۲۰۲۰ را به خود اختصاص داده است؛ در حالی که این نسبت در سال ۲۰۱۹ برابر ۹/۷ درصد در سال ۲۰۱۹ بوده است. این بیانگر کاهش نسبی فروش محصولات روسیه در بازار بین‌المللی است.

روسیه در سال ۲۰۲۰، (۲۳۱) میلیارد دلار کالا از کشورهای جهان وارد کرده است که ۲۷ درصد نسبت به سال ۲۰۱۹ رشد نشان می‌دهد؛ این در حالی است که واردات روسیه در سال ۲۰۲۰، نسبت به سال ۲۰۱۹، کاهش ۵ درصدی را تجربه کرده است. ۴۴/۸ درصد واردات روسیه از کشورهای اروپایی، ۴۴/۳ درصد از کشورهای آسیایی و ۶/۵ درصد از واردات روسیه از مآخذ کشورهای آمریکای شمالی صورت پذیرفته است. با توجه به جمعیت ۱۴۶ میلیون نفری روسیه، سرانه واردات این کشور در سال ۲۰۲۰، حدود ۱۵۸۲ دلار بوده است. در جدولی که در ادامه می‌آید ۱۰ کالای وارداتی روسیه با بیشترین سهم در سال ۲۰۲۰ ذکر شده است. شایان ذکر است که ۱۰ قلم کالای وارداتی روسیه ۶۶ درصد ارزش واردات این کشور در سال ۲۰۲۰ را به خود اختصاص داده است. بیشترین رشد واردات مربوط به تجهیزات پزشکی و چشم پزشکی (۱۱ درصد) نسبت به ۲۰۱۹ (۲۰ درصد) و خشکبار و محصولات شیمیایی (۳ درصد) است. به سال ۲۰۱۹ بوده است.

■ روابط تجاری ایران و روسیه

سابقه روابط تجاری ایران و روسیه به قدمت همسایگی دو کشور است. نزدیکی جغرافیایی و شرایط اقلیمی از متغیرهای اساسی بر روابط تجاری دو کشور است. هر چند متغیرهای سیاسی و اقتصادی در مقاطع مختلف تاریخی بر گسترش یا محدودیت این روابط تأثیرگذار بوده‌اند. در دوره اتحاد جماهیر شوروی، تجارت متقابل در کنترل دولت‌های دو کشور بود و خرید و فروش کالاها از طریق حساب تهاتر انجام می‌گرفت. روابط بازرگانی ایران و اتحاد جماهیر شوروی بر عهدنامه تجارت و دریانوردی مارس ۱۹۴۰ استوار بود. قرارداد تهاتر ۱۳۴۲ که بر اساس آن کلیه پرداخت‌های اقتصادی میان دو کشور در چهارچوب حساب تهاتر انجام می‌گرفت، زمینه گسترش روابط بازرگانی را فراهم کرد. بدین ترتیب، اتحاد جماهیر شوروی به نخستین شریک تجاری ایران در زمینه صادرات غیر نفتی تبدیل شد.

موافقتنامه بازرگانی میان ایران و روسیه در سال ۱۳۷۶ به امضا رسید و بر اساس آن مفاد عهدنامه ۱۹۴۰ ابلاغ شد. مهم‌ترین مواد عهدنامه ۱۹۴۰ که هم‌اکنون بر روابط بازرگانی دو طرف جاری است پذیرش رژیم کامل در روابط تجاری است. روابط بازرگانی ایران و روسیه در دوره پس از فروپاشی دگرگون شد. لغو روابط تهاتر، تغییر الگوهای مصرف در بازار روسیه و حتی تغییر مسیر کانال‌های مبادلاتی، شرایط تجارت دو کشور را متحول کرد.

گسترش روابط تجاری-اقتصادی-بین‌المللی و افزایش

